

v. 911 *očetomlatič* (= pretepač očeta);
v. 1330 *ohlapnoritnež*.

V zelo lepo tekočem prevodu, ki ga dopolnjuje tudi 359 opomb, pride na dan prevajalkina že večkrat dokazana pesniška žilica, ki naj jo ponazori naslednji pasus (v. 439–456):

*Ždaj svoje telo jim povsem prepustim,
karkoli želijo, storijo naj z njim:
naj lačno bo, žejno, od tepeža strto,
umazano, zmrznjeno, živo odrto,
samo da dolgovom lahko ubežim,
ljudem pa naj drzen, pogumen se zdim,
izjemen govorec in oster in vztrajen,
priskutnež, sijajno lagati navajen,
domiselni, v pravedanju kar veteran,*

*kot živ Zakonik, prava raglja, pretkan,
prefriganec, podlež, hinavec, lažnivec,
zvičajnež, tatič, malopridnež, kradljivec,
nadloga, slepar, goljufivec ...*

*Če to bi kričal mi kak »mimoidočec«,
naj sam naredi absolutno, kar hoče,
če rad bi,*

*pri Demetri, naj me na koščke razreže,
potem pa me tem modrovalcem postrže!*

Knjiga je zabavno in prijetno branje. Vsakomur, ki si želi nekaj uric prijetnega, zabavnega in sproščenega branja, velja samo poziv: *tolle, lege*.

Matej Hriberšek

Jordanes: *O izvoru in dejanjih Gotov. Getika*. Prevod, spremena beseda in opombe Žiga Šmit. Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana 2006. Recenzija

Ko sem prvič dobil v roke pričujočo knjigo, sem bil precej navdušen nad dejstvom, da je po seriji prevodov klasičnih del končno izšlo tudi eno od poznoantičnih del, saj se na policah naših knjigarn tovrstna dela pojavijo le redko, celo v tujih prevodih. Pozna antika in zgodnji srednji vek (Jordanes je živel v. 6. st. po Kr.) ter literatura tega obdobja sta širšemu bralstvu precej neznana. Kljub navdušenju nad omenjenim dejstvom pa ta 238 strani obsegajoča knjiga (glavni naslov knjige je povzet po latinskem izvorniku *De origine actibusque Getarum – O izvoru in dejanjih Gotov*), ki se začne s kratkim preglednim uvodom s pojasnili

o besedilu in prevodu ter s seznamom literature, mojih pričakovanj ni izpolnila.

Prva pripomba pa velja drugemu naslovu *Getika*, ki ga je prvi uporabil Teodor Mommsen v zbirki *Monumenta Germaniae historica*. Precej bolje bi bilo *Getika* posloveniti, npr. *Žgodovina Gotov* ipd.

Druga pripomba velja nedoslednostim ali nepravilnostim pri slovenjenju imen. Nekaj primerov: Ptolemaj, ne Ptolemej; Arijan, ne Arian; Vergilij, ne Vergil; Tula, ne Thyle; Eragnaricijci ali Ajragnaricijci, ne Aeragnaricijci; Rifej ali Rifaj ali Rifajsko gorovje, ne rifejsko gorovje; Jonija, ne Ionija itd. Slovarček *Antična imena po slovensko*, *Enciklopedija Antika* in podobni priročniki bodo zagotovili če ne že končne rešitve, pa vsaj pravila za slovenjenje.

Nadalje bi veljalo poenotiti citiranje; vsi naslovi antičnih del naj

bodo ali navedeni v latinščini ali pa vsi prevedeni v slovenščino (predlagam slednjo rešitev). Vsekakor je moteče kombiniranje, kot npr. v opombah na straneh 192–194, kjer se navaja Tacitov *Agricola* (latinsko), pa Ptolemajeva *Geografija* (slovensko) in znova v nadaljevanju *De situ orbis* (latinsko) Pomponija Mele, pa Kasiodorjevo delo *Variae* in *Antiquitates Iudaicae* Jožefa Flavija. Kar zadeva sam prevod (ob tem povejmo, da prevajalec ni filolog), bralca zmotita mestoma dobesednost in občasna okornost. Tako že v uvodu pade v oči stavek »razpnem jadra na visoko morje« (*mare altum*); pravilneje bi bilo »globoko morje«. Še nekaj primerov: pogl. I, str. 26: »Čeprav o teh krajih ne piše jasno noben pisec, so obilno obljudeni s svojimi prebivalci« (*tamen suis possessoribus affatim refertas*); bolje in lepše bi bilo kar »so bogato obljudeni« (pri tem na ljubo lepi slovenščini ne upoštevamo pleonastičnosti originala); pogl. I, str. 26: »Kako in s kakšnimi sredstvi, bom razložil v naslednjem, če dovoli gošpod« (*quomodo vero aut qualiter, in subsequentibus, si dominus donaverit, explanavimus*); bolje »bom pojasnil v naslednjih poglavjih (lahko tudi: v nadaljevanju), če Bog da (ali: če bo Bog dal)«; pogl. II, str. 28: »Pogosto se bojujejo med seboj zaradi želje po oblasti ali da si povečajo, kar imajo ...« (*aut imperii cupidine, aut amplificandi quae possident*); bolje »da povečajo svoje posesti« ali kaj podobnega; pogl. V, str. 32: pohlepni trgovci (*avidus mercator*); bolje »dobičkaželjni«; pogl. V, str. 32: »Tu so znani tudi Hunuguri, ker prihaja od njih trgovina s kunjimi kožami« (*quia ab ipsis pellium murinarum venit*

commercium); bolje morda: »ker so ekskluzivni trgovci s kunjimi kožami« ali kaj podobnega; pogl. V, str. 33: »Obljubljali so mu cvet plena ...« (*praede (= praedae) primordia*); morda »najboljši del plena«; pogl. V, str. 33, citat iz Lukana: »Z getsko tetivo napno krivino armenskega loka« (*intendite*); pravilneje »napnite«, »vpnite«; pogl. VII, str. 35: »Dianin tempelj v Efezu, čudovito lep po bogastvu, ki so ga porabile«; pogl. VII, str. 36: »Reki (sc. Evfrat in Tigris) ... vođe pa odlagata v zaliv Rdečega morja (*in sinum rubri maris fluenta deponentes*); bolje »se izlivata«; na isti strani: »se vrnimo k Amazonkam, koder smo jih zapustili« (*unde divertimus*); tu bi bilo bolje: »kjer smo zastranili«, »kjer smo naredili zastranitev«; pogl. XV, str. 43: »Kot smo že povedali više ...« (*quia iam superius diximus*); bolje: »ker smo že omenili zgoraj«; pogl. XXI, str. 50: »... Geberik, izreden po hrabrosti in plemenitosti« (*Geberich virtutis et nobilitatis eximius*); bolje: »Geberik, ki se je odlikoval po pogumu in plemenitosti« ali »Geberik, ki je izstopal po svojem pogumu in plemenitem poreklu« ipd. Uradne funkcije, še zlasti vojaški čini, naj se ne slovenijo, ker slovenske ustreznice v večini primerov ne ustrezajo izvornemu nazivu; tako bi veljalo na strani 44 (pogl. 15) namesto »in bil za svojo prizadevnost nagrajen s činom stotnika« spremeniti v »in bil za svojo prizadevnost nagrajen s činom centuriona«. Enako je nujno na strani 45 »cezar Galerij Maksimijan« spremeniti bodisi v »Cezar Galerij Maksimijan« ali pa »cesar Galerij Maksimijan«. Prevajalec v komentarju omenja, da je pojme rod, pleme, ljudstvo

in narod prevajal precej po občutku »saj terminologija za antični in poznoantični čas še ni izdelana« in da razvitosti po socialni strukturi ne moremo ocenjevati po merilih sodobnih narodov. Kljub vsemu velja omeniti, da se vse prepogosto uporablja pojem »rod«; v številnih kontekstih bi veljalo govoriti vsaj o plemenu, če ne že kar o ljudstvu.

Opazno je sicer, da je bila po prvotnem prevodu narejena še neka filološka revizija; kljub temu bi pa veljalo upoštevati Horacijjevo načelo *nonumque prematur in annum* in ga pustiti še nekaj časa, da se uleži in obrusi. Jordanesov jezik je različica srebrne latinščine; o zaokroženem, polnem ali pa ekonomično kratkem slogu, besednih zvezah, konstrukcijah in besedišču klasične latinščine je tu bolj malo sledu. Slog izvirnika je že sam po sebi okornejši in to od prevajalca terja toliko več truda; bralec te okornosti ne sme zaznati.

Glavna pripomba pa velja opombam. Delo, kot je *Žgodovina Gotov*, terja veliko pojasnil in opomb; in za bralca takšnega dela je ni hujše stvari, kot so končne opombe. Opombe bi morale biti nujno pod črto, kajti branje dela je prav naporno. Za vsako opombo se je treba prelistati najprej celoten prevod, nato cel izvirnik, in še opombe.

Prevodi del, kot je *Žgodovina Gotov*, so redki, potrebni in dobrodošli; zato je res škoda, da so omenjene pomanjkljivosti ostale. Pravzaprav je nenavadno že to, da se je prevajalec (glede na to, da ni filolog) sploh lotil tako zahtevnega prevodnega projekta. Vsekakor pa bi bilo dobro k sodelovanju pritegniti še koga iz filoloških vrst. To priporočilo velja za vse podobne primere.

Matej Hriberšek